

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2025 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego
w sprawie J.Z., co do którego umorzono postępowanie o czyn z art. 190 § 1 k.k.,
oraz w sprawie M.Z. uniewinnionej od zarzutu z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 157 § 2
k.k.,
od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie
z dnia 5 lipca 2024 r., sygn. akt IV Ka 925/24,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Miechowie
z dnia 28 lutego 2024 r., sygn. II K 229/21,

- I. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- II. zarządza zwrot oskarżycielowi prywatnemu uiszczonej opłaty od kasacji w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł.**

Michał Laskowski Małgorzata Wąsek-Wiaderek Andrzej Stępka

UZASADNIENIE

Oskarżyciel prywatny J.K. oskarżył: 1/ J.Z. o to, że w dniu 4 stycznia 2020 r. w miejscowości K. powiat m., województwo [...], poprzez zamachnięcie się i wyprowadzenie uderzenia drewnianą pałką w kierunku głowy J.K. usiłował spowodować u pokrzywdzonego naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, przy czym skutku tego nie osiągnął z powodu uchylenia się w ostatniej chwili pokrzywdzonego J.K. od uderzenia, tj. o przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k.

2/ Nadto M.Z. o to, że w dniu 4 stycznia 2020 r. w miejscowości K. powiat m., województwo [...], podżegała swojego męża J.Z. do uderzenia w głowę drewnianą pałką J.K., czyli chcąc tego, żeby J.Z. popełnił występki polegający co najmniej na spowodowaniu u pokrzywdzonego J.K. naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia trwającego nie dłużej niż 7 dni, nakłaniała J.Z. do jego dokonania, tj. o przestępstwo z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w Miechowie na mocy wyroku z dnia 28 lutego 2024 r., sygn. akt II K 229/21, na zasadzie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. uniewinnił oskarżoną M.Z. od popełnienia czynu zarzucanego jej w akcie oskarżenia, tj. od występkę z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k.

Na zasadzie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko J.Z. o to, że, w czasie i miejscu jak w akcie oskarżenia, groził J.K. naruszeniem nietykalności cielesnej poprzez uderzenie drewnianą listewką w drewnianą konstrukcję pokrytą materiałem znajdującą się w pobliżu J.K., a groźba ta wzbudziła u pokrzywdzonego uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, tj. o występki z art. 190 § 1 k.k.

Na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k. kosztami postępowania Sąd obciążył oskarżyciela prywatnego J.K.

Apelację od tego wyroku wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, który zaskarżył go na niekorzyść obojga oskarżonych. Na podstawie art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. zarzucił obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.;

nadto zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i mający woływ na jego treść.

Po rozpoznaniu tej apelacji, Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 5 lipca 2024 r., sygn. IV Ka 925/24, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, zasądając od oskarżyciela prywatnego J.K. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 200 złotych tytułem kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego J.K., który zaskarżył orzeczenie na niekorzyść J.Z. oraz M.Z. i na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił:

1/ bezzwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. polegającą na tym, że w postępowaniu apelacyjnym w sprawie o sygn. IV Ka 925/24 Sąd był nienależycie obsadzony, gdyż orzekał jednoosobowo członek składu w osobie SSO X. Y., który to sędzia otrzymał powołanie na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a zatem w ocenie odwołującego się, z uwagi na obniżenie standardu bezstronności i niezależności sądu, w świetle art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPCz), art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 47 Karty Praw Podstawowych, zachodzi z tego powodu niedopuszczalność uczestniczenia tego sędziego w składzie Sądu, który rozpoznawał niniejszą sprawę;

2/ rażące naruszenie prawa procesowego w postaci art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k. mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia polegające na nienależytym rozpoznaniu przez Sąd Odwoławczy zarzutu naruszenia prawa procesowego w postaci art. 41 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. przez Sąd I instancji poprzez przyjęcie całkowicie bezzasadnego i błędnego poglądu, iż poszerzenie materiału dowodowego w sprawie o sygn. II K 229/21 względem materiału zgromadzonego w sprawie o sygn. II Kp 80/20 wykluczało konieczność wyłączenia referenta obu tych spraw od ponownego orzekania z uwagi na fakt poprzedniego rozstrzygnięcia w tej samej sprawie o ten sam czyn, a to w ramach kontroli odwoławczej w postępowaniu zażaleniowym do sygn. II Kp 80/20, w którym to Sąd w tym samym składzie co w sprawie II K 229/21,

utrzymał w mocy postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w M. z dnia 31 stycznia 2020 r. w sprawie [...] o odmowie wszczęcia dochodzenia o czyn z art. 190 § 1 k.k. przypisany J.Z. w pkt II wyroku Sądu I instancji.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, ewentualnie uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Miechowie do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji. Dodatkowo autor kasacji wniósł o przeprowadzenie przez Sąd Najwyższy testu niezależności sędziego SSO X. Y.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego okazała się skuteczna, bowiem wobec ujawnienia się bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k., związanej z wadliwie ukształtowanym składem Sądu II instancji, doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Kasacja w tym zakresie jako podnosząca uchybienie o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej rozpoznania i uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Stwierdzenie zaistnienia takiego uchybienia powoduje bowiem konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść wyroku.

Słusznie powołuje się skarżący także na uchwałę pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, z. 2, poz. 7), w której stwierdzono między innymi: „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (...), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art.

47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności” (teza 2 uchwały).

Trzeba zauważyć, że w uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził – „Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego, sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej zachowanie. Mogą one obejmować powiązanie sędziego ze stronami sporu, okoliczności świadczące o uzależnieniu sędziego od określonych podmiotów zewnętrznych, w tym innych organów państwa czy partii politycznych. Znaczenie może mieć przy tym sposób uzyskania określonych profitów lub awansów przez sędziego”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjętym na gruncie tej uchwały podkreśla się, że obok wskazania, iż dana osoba została powołana na stanowisko sędziego na wniosek nowo-ukształtowanej KRS, konieczne jest także wskazanie na dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu standardów niezawisłości i bezstronności sędziego, co w rezultacie może prowadzić do stwierdzenia wystąpienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Innymi słowy, w razie pojawienia się wątpliwości co do bezstronności sędziego, należy je wyjaśnić przeprowadzając tzw. test, który może je wykluczyć lub potwierdzić (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2022 r., V KK 491/21, LEX nr 3421900; z dnia 17 lutego 2021 r., IV KK 17/21, LEX nr 3121320; z dnia 18 listopada 2020 r., IV KK 290/20, LEX nr 3144843*).

Stanowisko to zostało potwierdzone i wzmocnione w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego Izby Karnej z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22), gdzie zaakcentowano ponownie, że:

„1. Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust.1;

„2. brak podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu

bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”.

Konsekwencją powyższego jest konstatacja, że w stosunku do osób, które przystąpiły do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r. upadło domniemanie niezawisłości i bezstronności sędziego nominowanego na wniosek nowej Krajowej Rady Sądownictwa, a ustalenie czy konkretny sędzia, który uzyskał nominację w opisywanych warunkach, nie jest stronniczy, wymaga przeprowadzenia dowodu bezstronności.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że brak bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego zasiadał sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w wadliwym procesie przed Krajową Radą Sądownictwa od 17 stycznia 2018 r., należy ustalić *in concreto*. A zatem, dla przyjęcia istnienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. konieczne jest wykazanie okoliczności, które w konkretnej sprawie przesądziły, że sędzia sądu powszechnego powołany przez wadliwie obsadzoną Krajową Radę Sądownictwa nie spełnia standardu sądu bezstronnego. Chodzi o szczególne okoliczności uzasadniające w konkretnym przypadku odnoszonym do danego sędziego przypuszczenie, że gwarancje niezawisłości zostały w istotny sposób osłabione.

Wnoszący kasację pełnomocnik z tego zobowiązania się wywiązał, wykazując skutecznie, że doszło do przełamania domniemania bezstronności i niezawisłości. W ocenie Sądu Najwyższego orzekającego w przedmiotowej sprawie, procedowanie przez Sąd odwoławczy z udziałem sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie X. Y. nie zapewniało stronom niniejszego postępowania jednej z podstawowych w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji RP) gwarancji procesowych, którą jest prawo dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności). Powody takiej oceny są zbieżne z argumentacją Sądu Najwyższego wyrażoną w uzasadnieniach innych jego wyroków rozważających dochowanie przez skład sądu orzekającego z udziałem SSO X. Y. standardów związanych z prawem jednostki do sądu ustanowionego ustawą. W orzeczeniach tych test sędziego wypadł negatywnie, a są to wyroki w sprawach: III KK 212/23 - wyrok z dnia 5 czerwca 2024 r. oraz III KK 319/24 – wyrok z dnia 18

września 2024 r. Zaprezentowano tam nie tylko szczegółową analizę prawną dotyczącą tzw. instytucjonalnego aspektu niezależności sędziego od innych, niż sądownicza władz, ale także przeanalizowano przebieg kariery sędziego w strukturze wymiaru sprawiedliwości, z uwzględnieniem zwłaszcza okresu od 2017 roku, który należy uznać za początek zmian organizacyjnych w sądownictwie powszechnym, zmierzających do nieakceptowalnego na płaszczyźnie konstytucyjnej i konwencyjnej, systemowego podporządkowania wymiaru sprawiedliwości władzy ustawodawczej i wykonawczej. Rozważania i oceny zawarte w powyższych judykatach w pełni podziela także skład Sądu Najwyższego orzekający w niniejszej sprawie.

Nie powtarzając wszystkich okoliczności przedstawionych w uzasadnieniach wyroków wydanych w tych sprawach, należy odwołać się skrótowo do niektórych z nich, a mianowicie:

1/ w dniu [...] 2008 r. Pan X. Y. został powołany na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w W., a od 2009 r. pełnił funkcję Przewodniczącego Zamiejscowego Wydziału [...] Ksiąg Wieczystych w S.;

2/ w dniu [...] 2018 r. prezes Sądu Okręgowego w Krakowie D.W. przekazała do Ł.P. podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości wniosek o przeniesienie sędziego X. Y. z Sądu Rejonowego w W. do Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie. Jeszcze tego samego dnia podsekretarz stanu Ł.P. wydał decyzję w sprawie przeniesienia zgodnie z wnioskiem;

3/ także w dniu [...] 2018 r. podsekretarz stanu Ł.P. powołał sędziego X. Y. na wiceprezesa Sądu Rejonowego dla Krakowa- Śródmieścia w Krakowie na okres 4 lat; w dniu [...] 2022 r. prezes Sądu Rejonowego dla Krakowa- Śródmieścia w Krakowie P.S. przedstawił wniosek do Ministra Sprawiedliwości, który z dniem [...] 2022 r. powołał sędziego X. Y. na wiceprezesa tego Sądu na kolejny okres 4 lat;

4/ w dniu [...] 2018 r. prezes Sądu Rejonowego dla Krakowa- Śródmieścia złożył do prezes Sądu Okręgowego w Krakowie D.W. wniosek o odwołanie przewodniczącej [...] Wydziału Karnego i powołanie na to stanowisko X. Y. Negatywną opinię na temat powierzenia Sędziemu X. Y. tej funkcji wyraziło Kolegium SO w Krakowie; pomimo tego pismem z [...] 2018 r. prezes Sądu Okręgowego w Krakowie D.W. powołała sędziego X. Y. na przewodniczącego [...] Wydziału Sądu

Rejonowego dla Krakowa- Śródmieścia w Krakowie; w dniu [...] 2022 r. prezes Sądu Rejonowego dla Krakowa- Śródmieścia w Krakowie P.S. ponownie powierzył sędziemu X. Y. funkcję przewodniczącego Wydziału [...] od [...] 2022 r. do [...] 2025 r.,

5/ Minister Sprawiedliwości wielokrotnie wskazywał sędziego X. Y. na swojego przedstawiciela do przeprowadzenia egzaminów radcowskich bądź adwokackich;

6/ w dniu [...] 2020 r. sędzia X. Y. zgłosił swoją kandydaturę na delegację do SO w Krakowie i decyzją z dnia [...] 2020 r. podsekretarz Stanu A.D. delegowała SSR X. Y. do SO w Krakowie na okres od [...] 2020 r. do [...] 2021 r.; następnie w dniu [...] 2021 r. podsekretarz Stanu K.F. delegowała SSR X. Y. do SO w Krakowie na okres od [...] 2021 r. do [...] 2022 r., a z dniem [...] 2022 r. delegowała go do tego Sądu Okręgowego na czas nieokreślony;

7/ w dniu [...] 2022 r. Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych P.S. powołał sędziego X. Y. na stanowisko zastępcy rzecznika dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] na 4 lata;

8/ z dniem [...] 2022 r. podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości K.F. powołała X. Y. na Prezesa Sądu Rejonowego [...], począwszy od [...] 2022 r. na okres 4 lat;

9/ SSR X. Y. zgłosił w 2021 r. swoją kandydaturę na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie; uzyskał w postępowaniu przed KRS pozytywną opinię zespołu tej Rady, nadto uchwałą z [...] 2021 r. KRS przedstawiła Prezydentowi wniosek o powołanie sędziego X. Y. na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie; w dniu [...] 2023 r. Prezydent RP powołał sędziego X. Y. na stanowisko sędziego SO w Krakowie;

10/ sędzia X. Y. podpisał listy poparcia dla kandydatów na członków Krajowej Rady Sądownictwa w osobach: D.W., P.S. (dwukrotnie), I.B. (dwukrotnie) oraz K.F.

Jak słusznie stwierdził Sąd Najwyższy w sprawie III KK 212/23 – „W świetle powyższego nie budzi wątpliwości szczególnie bliski związek kariery zawodowej sędziego X. Y. z Ministrem Sprawiedliwości oraz sędziami popierającymi destrukcyjne działania organów władzy wykonawczej, zmierzające do

podporządkowania władzy sądowniczej woli organów politycznych albo wspierającymi te działania”. Wypada też przypomnieć stanowisko tego Sądu wyrażone w sprawie III KK 319/24 – „Jeżeli zważyć, że Sędzia X. Y. popierał nie tylko kandydatów na członków KRS pierwszej niekonstytucyjnej kadencji (od 2018 r. – por. kandydat P. S.), ale także czynił to także w 2022 r. (dla D. W., P. S., I. B., K.F.), gdy miał już wiedzę o zapadłych orzeczeniach organów międzynarodowych, które w zakresie wykładni norm traktatowych wiązały każdego sędziego, to jasne jest, że swoim zachowaniem opowiedział się wprost za procesem destrukcji wymiaru sprawiedliwości i podporządkowania wymiaru sprawiedliwości ówczesnym organom władzy ustawodawczej i wykonawczej (pomimo, że sądownictwo jest władzą odrębną od pozostałych władz). Nieprzypadkowo w tych wszystkich okolicznościach uzyskał także stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie w marcu 2023 r., pomimo zastrzeżeń podnoszonych w toku procesu nominacyjnego przez Kolegium Sądu Okręgowego w Krakowie”.

W tej sytuacji, tak jak i w wypadku wcześniej przeprowadzonych testów, także w niniejszej sprawie stwierdzić należy, że wskazane okoliczności mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności od czynników zewnętrznych sądu utworzonego z udziałem sędziego X. Y., w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy wykonawczej.

Wobec powyższego konieczne stało się w niniejszej sprawie uchylenie na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu przez taki skład orzekający, który nie będzie budził zasadnych wątpliwości co do niezależności i bezstronności. Trzeba jednak podkreślić, że obowiązkiem Sądu odwoławczego rozpoznającego ponownie apelację będzie nie tylko prawidłowe ukształtowanie składu orzekającego, ale również dokonanie wnikliwej analizy wniesionej w sprawie skargi.

Natomiast odnoszenie się przez Sąd Najwyższy do drugiego zarzutu z *petitum* kasacji było w tej sytuacji bezprzedmiotowe.

Z tych wszystkich względów należało orzec jak w części dyspozytywnej wyroku.

Michał Laskowski Małgorzata Wąsek-Wiaderek Andrzej Stępka

[WB]

[r.g.]